

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 25 червня 2025 р. № 625-р

СТРАТЕГІЯ
реформування системи державного нагляду (контролю)
у сфері охорони навколишнього природного середовища,
раціонального використання, відтворення і охорони
природних ресурсів на період до 2029 року

Опис проблем, які зумовили прийняття Стратегії, і
нормативно-правових актів, що діють у відповідній сфері

На сьогодні система державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (далі — державний екологічний контроль) характеризується низькою ефективністю та системними проблемами, що призвели до невідповідності існуючої системи державного екологічного контролю суспільним запитам та інтересам.

Діяльність у сфері державного екологічного контролю регулюється Земельним кодексом України, Водним кодексом України, Лісовим кодексом України, Кодексом України про надра, Законами України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про охорону атмосферного повітря”, “Про охорону земель” та іншими актами законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища. Водночас особливості здійснення державного екологічного контролю врегульовані недостатньо.

Основними проблемами, що зумовлюють неефективність державного екологічного контролю, є:

недостатнє правове регулювання відносин у сфері державного екологічного контролю, зокрема щодо запобігання заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу, виявлення та усунення такої шкоди і приведення його до стану, безпечного для життя і здоров'я людей;

недосконалість системи відповідальності та відсутність порядку відшкодування шкоди за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, нечіткість системи прийняття рішень щодо порушників, непропорційність покарання за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, та відсутність єдиного механізму відшкодування шкоди;

недостатня кількість та низька кваліфікаційна підготовка державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища (далі — державні інспектори);

зношена, недостатня і невідповідна сучасним викликам і вимогам матеріально-технічна база, застарілі технології здійснення державного екологічного контролю;

відсутність координації між державним екологічним контролем та державною системою моніторингу довкілля, у рамках якої збираються та опрацьовуються дані про стан навколишнього природного середовища та відстежується динаміка показників стану навколишнього природного середовища;

відсутність механізмів мотивації державних інспекторів до підвищення кваліфікації і належного виконання ними завдань і функцій, результатом чого є низький рівень репутації професії державного інспектора;

недостатній рівень фінансування заходів державного екологічного контролю, що призводить до неможливості модернізувати матеріально-технічну базу органів державного екологічного контролю, забезпечити державних інспекторів засобами індивідуального захисту для належного виконання ними службових обов'язків, а також сплати судового збору за подачу позовів про відшкодування заподіяної шкоди та завданих збитків внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища тощо;

відсутній доступ до необхідних інформаційних ресурсів у органів державного екологічного контролю, що ускладнює планування їх діяльності та негативно впливає на якість проведення перевірок, реалізацію контрольних-наглядових функцій;

безвідповідальна поведінка у суспільстві до навколишнього природного середовища, низький рівень екологічної обізнаності бізнесу;

дублювання функцій державного екологічного контролю іншими органами державного нагляду (контролю), яке призводить до неефективності системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, надмірного тиску на бізнес, неналежно сприймається суспільством та породжує недовіру населення до органів державного екологічного контролю.

На сьогодні функції державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, крім Держекоінспекції, також здійснюють Держлісагентство, Держпродспоживслужба, Держгеокадастр та Держрибагентство, що призводить до дублювання таких функцій та здійснення заходів державного нагляду (контролю) різними органами державного нагляду (контролю) з одного і того самого питання.

Так, Держлісагентство, що уповноважене на здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів, а також у галузі мисливського господарства та полювання, дублює функції здійснення державного екологічного контролю за додержанням вимог законодавства про охорону, захист, використання та відтворення лісів, ведення мисливського господарства та здійснення полювання;

Держпродспоживслужба, що здійснює державний контроль за додержанням регламентів застосування засобів захисту рослин, державний контроль за відповідністю встановленим законодавством вимогам щодо якості засобів захисту рослин, зокрема пестицидів, які завозяться в Україну, а також за додержанням регламентів їх застосування, дублює функції державного екологічного контролю щодо поводження з пестицидами та агрохімікатами;

Держгеокадастр, що здійснює державний контроль за використанням та охороною земель усіх категорій і форм власності, дублює функції щодо державного екологічного контролю за додержанням вимог законодавства про охорону земель;

Держрибагентство, що здійснює державний нагляд (контроль) у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, дублює функцію здійснення державного екологічного контролю за додержанням вимог законодавства про охорону, використання та відтворення водних біоресурсів.

Крім цього, в одному органі Держлісагентством, Держпродспоживслужбою, Держгеокадастром і Держрибагентством поєднуються дозвільно-погоджувальні функції із функціями державного нагляду (контролю) у відповідних сферах державної політики.

З огляду на це є потреба в чіткому розмежуванні на законодавчому рівні функцій і повноважень органів державного нагляду (контролю) з метою усунення дублювання повноважень органів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, неприпустимості здійснення заходів державного нагляду (контролю) різними органами державного нагляду (контролю) з одного і того самого питання, а також реалізації одним органом дозвільних та контрольних функцій.

Збройна агресія Російської Федерації проти України поглибила проблеми державного екологічного контролю та призвела до збільшення навантаження на органи державного екологічного контролю. До функцій і завдань державного екологічного контролю додано такі: фіксація наслідків збройної агресії Російської Федерації для навколишнього природного середовища, збір доказів злочинів Російської Федерації проти довкілля, розрахунок заподіяної шкоди та збитків навколишньому природному середовищу, завданих воєнними діями, тощо. При цьому у воєнний час правопорушення законодавства про охорону навколишнього природного

середовища, вчинені суб'єктами господарювання, і пов'язана з ними шкода навколишньому природному середовищу не лише не припинилися, а в окремих випадках набули більших масштабів, тоді як вчасно виявити і реагувати на них стало складніше. Зазначена ситуація підвищує ризики неконтрольованого забруднення компонентів довкілля, заподіяння шкоди здоров'ю людей, незаконного видобування корисних копалин, знищення цінних природних об'єктів і територій, несплати до бюджету екологічного податку та платежів за використання природних ресурсів.

Наслідки правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів у майбутньому доведеться ліквідувати разом із наслідками збройної агресії Російської Федерації проти України. Одним з інструментів виконання такого завдання має стати ефективний державний екологічний контроль.

Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем

Значне погіршення стану навколишнього природного середовища та природних ресурсів, збільшення кількості порушень законодавства, зокрема, щодо управління відходами та небезпечними хімічними речовинами, надмірного забруднення атмосферного повітря викидами, скидання стічних вод у водойми, здійснення незаконних рубок лісів, вчинення протиправної діяльності на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду та у прибережних захисних смугах річок та водойм — все це створює негативний тиск на навколишнє природне середовище, здоров'я та життя людей.

Подальше погіршення показників стану навколишнього природного середовища негативно впливатиме на продуктивність праці, конкурентоспроможність економіки та відновлення країни.

Катастрофічної за масштабами шкоди навколишньому природному середовищу заподіює збройна агресія Російської Федерації проти України, за яку держава-агресор повинна бути притягнута до відповідальності та сплатити репарації для відновлення стану компонентів довкілля. Незадовільний рівень екологічної безпеки разом з наслідками збройної агресії Російської Федерації проти України створює загрозу національній безпеці України.

Україна як кандидат на членство в Європейському Союзі потребує швидких кроків назустріч майбутньому партнерству і гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу. Одним із пріоритетів права Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього природного середовища є забезпечення дотримання природоохоронних норм. Державний екологічний контроль є тим інструментом, від ефективності використання якого залежить рівень екологічної безпеки та

додержання екологічних норм у суспільстві, розв'язання екологічних проблем та перехід до зеленої економіки та сталого розвитку.

Необхідно створити дієву систему державного екологічного контролю, здатну гарантувати реалізацію та захист права людей на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Державний екологічний контроль в Україні пройшов майже тридцятирічний період розвитку та змін. Не дивлячись на це, перехід від застарілої та малоефективної до сучасної дієвої, прозорої, проєвропейської системи державного екологічного контролю, спрямованої на захист навколишнього природного середовища, все ще не відбувся.

Сфера застосування державного екологічного контролю

Державному екологічному контролю підлягають використання і охорона земель, надр, водних ресурсів, атмосферного повітря, лісів, рослинного та тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України, природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що підлягають особливій охороні, стан навколишнього природного середовища, а також дотримання заходів біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів навколишнього природного середовища під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритій системі та дотримання операторами вимог законодавства у сфері реєстрації викидів та перенесення забруднювачів і відходів.

Органи державного екологічного контролю наділені повноваженнями щодо здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, зокрема:

об'єктом державного екологічного контролю у галузі охорони атмосферного повітря є діяльність суб'єктів господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. На території України функціонує близько 600 підприємств, що віднесені до великих забруднювачів атмосферного повітря. Так, у 2021 році сумарний річний обсяг викинутих в атмосферне повітря забруднюючих речовин такими підприємствами перевищував 2,2 млн. тонн;

об'єктом державного екологічного контролю за використанням та охороною земель є землі в межах території України;

об'єктом державного екологічного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів є ліси, землі лісогосподарського призначення, до яких належать лісові землі, на яких розташовані лісові ділянки, та нелісові землі, зайняті сільськогосподарськими угіддями, водами і болотами, спорудами, комунікаціями, малопродуктивними

землями тощо, які надані в установленому порядку та використовуються для потреб лісового господарства і загальна площа таких земель в Україні становить 104 тис. кв. кілометрів;

об'єктом державного екологічного контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів є водні ресурси України, які становлять понад 24 тис. кв. кілометрів площі країни;

об'єктом державного екологічного контролю за використанням і охороною надр є родовища корисних копалин та водозабори підземних вод для спеціального водокористування. Станом на 1 січня 2019 р. в Україні налічувалося 2 233 родовища горючих корисних копалин, 147 — рудних родовищ, 4 676 — нерудних родовищ, 1 705 — родовищ підземних вод, а також 8 555 водозаборів підземних вод для спеціального водокористування;

об'єктом державного екологічного контролю за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду є території та об'єкти природно-заповідного фонду країни. Станом на 1 січня 2024 р. в Україні налічується 9 002 території та об'єкти природно-заповідного фонду сумарною площею 4,569 млн. гектарів. Це особливо цінні природні території та об'єкти з особливим правовим режимом їх охорони та використання. На виконання євроінтеграційних та інших міжнародних зобов'язань в Україні створені і функціонують інші природоохоронні території, зокрема, 377 територій Смарагдової мережі на площі 8,98 млн. гектарів, на яких зустрічаються рідкісні і зникаючі рослини і тварини;

об'єктом державного екологічного контролю у галузі охорони, використання та відтворення рослинного світу є рослинний світ України, який налічує понад 27 тис. видів. Більше 800 видів рослин занесено до Червоної книги України і є особливо цінними та потребують спеціальної охорони;

об'єктом державного екологічного контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу є тваринний світ України, який налічує понад 45 тис. видів. Майже 700 видів тварин занесено до Червоної книги України і є особливо цінними та потребують спеціальної охорони.

Органи державного екологічного контролю, крім контролю за дотриманням природоохоронного законодавства, також здійснюють державний ринковий нагляд за дотриманням Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 927 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 2, ст. 35).

Інституційна спроможність

На сьогодні структура Держекоінспекції включає центральний апарат із штатною чисельністю 110 штатних одиниць, а також 18 територіальних та міжрегіональних територіальних органів, що діють в межах відповідних

територій, із штатною чисельністю 1 906 осіб. У 2024 році передбачено скорочення штатної чисельності на 15 відсотків згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1410 “Деякі питання скорочення чисельності працівників органів виконавчої влади” (Офіційний вісник України, 2024 р., № 11, ст. 703).

Існує дисбаланс між значними обсягами заходів державного екологічного контролю, площами територій, що мають бути охоплені такими заходами, наявними функціями та повноваженнями органів державного екологічного контролю, з одного боку, та недостатньою штатною чисельністю державних інспекторів органів державного екологічного контролю (інституційною спроможністю органів державного екологічного контролю), з іншого. Наприклад, усереднений показник кількості заходів державного екологічного контролю за рік (довоєнний період часу 2020—2021 роки), що припадає на одного державного інспектора, становить від 30 до 42 суб’єктів господарювання з одночасним обов’язком державного інспектора здійснювати інспектування території країни площею близько 447 кв. кілометрів.

З початком повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України навантаження на державних інспекторів зросло ще більше у зв’язку із новими функціями та необхідністю фіксації подій та розрахунку заподіяної шкоди і завданих збитків навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. При цьому здійснення заходів державного екологічного контролю не припинялося ні у 2022 році, ні у 2023 році. Так, у 2022 році територіальними та міжрегіональними територіальними органами Держекоінспекції проведено 6809 заходів контролю, із них 714 позапланових заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства суб’єктами господарювання та 104 перевірки органів місцевого самоврядування, у 2023 році — здійснено 6 109 заходів контролю, із них 89 позапланових заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства суб’єктами господарювання та проведено три перевірки органів місцевого самоврядування.

Співвідношення між фактичними обсягами заходів державного екологічного контролю та штатною чисельністю державних інспекторів дає змогу зробити висновок про неефективність виконання функції державного екологічного контролю у зв’язку з надмірним навантаженням як на державних інспекторів, так і на органи державного екологічного контролю.

Однією з ключових функцій органів державного екологічного контролю відповідно до стандартів Європейського Союзу та рекомендацій міжнародних організацій є плановий та позаплановий контроль за додержанням природоохоронного законодавства. До початку збройної агресії Російської Федерації проти України в середньому за рік

Держекоінспекцією здійснювалося від 2 500 до 5 800 планових заходів державного екологічного контролю щодо дотримання суб'єктами господарювання, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Водночас кількість позапланових перевірок суб'єктів господарювання, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування була вищою порівняно із проведенням планових заходів екологічного контролю приблизно у три рази.

Найбільша кількість заходів державного екологічного контролю була здійснена щодо додержання суб'єктами господарювання, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування законодавства у сфері управління відходами. Достатньо часто здійснювалися заходи з державного екологічного контролю за дотриманням законодавства у сфері охорони атмосферного повітря, охорони і раціонального використання вод та відтворення водних ресурсів, земельних ресурсів.

У 6—8 відсотків випадків організованих перевірок суб'єктів господарювання на предмет дотримання ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища посадові особи органів державного екологічного контролю не допускаються до перевірок. Суми штрафних санкцій за такі дії не високі, що дає змогу суб'єктам господарювання уникати покарання за збитки, завдані порушенням законодавства.

Динаміка кількості складених протоколів за адміністративні правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів така: у 2020 році — 31 787 протоколів; у 2021 році — 46 504 протоколи; у 2023 році — 10 762 протоколи. З огляду на це в середньому за результатами кожної перевірки виявляється більше двох адміністративних правопорушень у зазначеній сфері.

У 90 відсотках адміністративних правопорушень, за якими складено протоколи, було накладено штрафні санкції: у 2020 році — 28 524 випадки порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища, 8 млн. 444 тис. гривень — нарахована сума штрафів; у 2021 році — 41 922 випадки порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища, 13 млн. 277 тис. гривень — нарахована сума штрафів; у 2022 році — 10 053 випадки порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища, 3 млн. 479 тис. гривень — нарахована сума штрафів; у 2023 році — 10 107 випадків порушень законодавства про охорону навколишнього природного середовища, 2 млн. 788 тис. гривень — нарахована сума штрафів.

Розміри штрафів у кожному випадку значно коливаються, проте середня сума штрафу для одного порушника складає 276—317 гривень.

Розмір штрафів за адміністративні правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища є низьким і не виконує своєї стримувальної та компенсаційної функції.

У середньому до державного бюджету стягується 95—96 відсотків суми нарахованих за рік штрафів (наприклад, у 2020 році стягнуто штрафів у розмірі 8 млн. 111 тис. гривень; у 2021 році — 12 млн. 548 тис. гривень; у 2023 році — 2 млн. 750 тис. гривень).

Крім штрафів за правопорушення, до порушників органами державного екологічного контролю пред'являються претензії та позови про відшкодування заподіяної шкоди та збитків, завданих державі внаслідок порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Так, у 2020 році пред'явлено претензій та позовів на загальну суму 1 млрд. 440 млн. 874 тис. гривень; у 2021 році — 3 млрд. 282 млн. 745 тис. гривень; у 2023 році — 666 млн. 680 тис. гривень.

Про недостатню ефективність державного екологічного контролю, а також недосконалість правових механізмів стягнення збитків за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та заподіяну шкоду можуть свідчити значні відмінності між сумами нарахованих, пред'явлених і стягнутих збитків: у довоєнні роки відсоток сплати за нарахованими збитками не перевищував 6 відсотків (у 2020 році — 5,7 відсотка, у 2021 році — 3,3 відсотка), водночас у 2023 році такий показник зріс до 15 відсотків. Низька частка сплати суб'єктами господарювання нарахованих збитків негативно впливає на обсяги наповнення спеціального фонду бюджету, кошти якого використовуються для здійснення заходів з ліквідації наслідків заподіяної шкоди навколишньому природному середовищу та інших природоохоронних заходів.

Зафіксовані поодинокі випадки, коли за рішенням суду обмежується або тимчасово зупиняється діяльність суб'єктів господарювання за порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Проте ефективність таких заходів перевірити неможливо, оскільки відсутні статистичні дані.

Суттєво не змінюється за останні роки динаміка виявлених правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, що мають ознаки кримінального злочину: наприклад, у 2020 році така кількість склала 796 випадків; у 2021 році — 993 випадки; у 2023 році — 781 випадок (за кількістю матеріалів, скерованих до правоохоронних органів). Кримінальні провадження відкриваються за результатами опрацювання правоохоронними органами направлених матеріалів приблизно у 60 відсотках випадків.

Значна шкода компонентам довкілля заподіюється невстановленими особами: у 2020 році було заподіяно шкоду та завдано збитків на суму понад 605 млн. гривень; у 2021 році — понад 358 млн. гривень; у 2022 році —

понад 1 млрд. 228 млн. гривень; у 2023 році — понад 695 млн. гривень. На сьогодні органи державного екологічного контролю не наділені повноваженнями здійснювати оперативні заходи контролю з метою виявлення і припинення правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, що здійснюються фізичними особами, тому зазначене питання потребує правового врегулювання.

Аналіз результатів роботи територіальних органів державного екологічного контролю дає змогу зробити висновок про суттєві відмінності в ефективності здійснених заходів державного екологічного контролю. З огляду на це для підвищення ефективності роботи державних інспекторів необхідно розробити та запровадити показники результативності їх роботи.

*Низька забезпеченість ресурсами, що негативно впливає
на інституційну спроможність*

Органи державного екологічного контролю потребують сучасної та надійної лабораторної бази і технічного оснащення для здійснення вимірювань показників викидів стаціонарних (труби, шахти тощо) та пересувних (транспортні засоби) джерел забруднення атмосферного повітря, здійснення вимірювань на виявлення складу та обсягів забруднюючих речовин у зворотних водах, що скидаються у водні об'єкти, у поверхневих водних об'єктах, зокрема у морських водах, у підземних водах; у бензині автомобільному і дизельному паливі, а також для інших вимірювань та проведення експертиз, необхідних для вимірювання в цілях державного екологічного контролю.

На сьогодні у системі державного екологічного контролю діє 19 лабораторій, проте їх лабораторне обладнання морально і фізично застаріле, а забезпечення лабораторій витратними матеріалами для досліджень недостатнє. При цьому у 2021 році було відібрано 7 174 проби викидів, проведено 54 431 визначення забруднюючих речовин у викидах; відібрано 7 552 проби вод, для яких виконано 108 457 визначень показників складу та властивостей води; відібрано 2 687 проб ґрунтів, у яких виконано 15 855 визначень складу та властивостей ґрунтів; здійснено 4 223 перевірки радіаційного контролю партій вантажів у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон щодо виявлення радіоізотопів калію, торію, радію, йоду, технецію, кобальту, цезію, америцію. Обсяг проведених робіт з відбору проб та вимірювань не є достатнім для потреб органів державного екологічного контролю та потребує кращих технологій, більше ресурсів та підвищення професійної компетентності працівників.

Обсяг фінансування органів державного екологічного контролю у 2021 році становив 443,7 млн. гривень; у 2022 році — 400,2 млн. гривень; у 2023 році — 360,2 млн. гривень.

Нові функції щодо фіксації, розрахунку заподіяної шкоди та збитків, завданих компонентам довкілля внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України

Мільйони гектарів лісу зазнало шкоди та збитків внаслідок воєнних дій, забруднено значні площі ґрунтів, засмічено земельні та водні ресурси, згоріло тисячі тонн нафтопродуктів, через що відбулося масштабне забруднення атмосферного повітря небезпечними речовинами, а також відбуваються викиди значних обсягів парникових газів в атмосферу. Держекоінспекція уповноважена проводити лабораторний аналіз стану забруднення земель, зокрема радіоактивний, у зонах безпосереднього впливу викидів і скидів забруднюючих речовин, зокрема у разі виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, військової агресії, військових, терористичних або інших злочинних дій, а також здійснювати розрахунок розміру заподіяної шкоди, збитків і втрат, завданих навколишньому природному середовищу та природним ресурсам держави.

Загальні збитки за шкоду навколишньому природному середовищу з початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України становлять 2 трлн. 186 млрд. 720 млн. 448 тис. 790 гривень (станом на 31 грудня 2023 року).

Окремо розраховуються збитки в результаті самовільного користування надрами, зокрема в Автономній Республіці Крим за період окупації, а також збитки від недоотримання бюджетних надходжень за вилов водних біоресурсів в Чорному та Азовському морях за період збройної агресії Російської Федерації проти України.

З метою цифровізації процесу фіксації та відстеження суми розрахованої шкоди та збитків компонентам довкілля, а також з метою збору оперативної інформації про заподіяну шкоду навколишньому природному середовищу Міндовкіллям створено сервіс фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації “ЕкоЗагроза”.

Неефективне виконання функцій контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища органами місцевого самоврядування (у частині делегованих їм повноважень)

Законодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища делегує органам місцевого самоврядування значну частину повноважень із контролю та захисту навколишнього природного середовища. Проте рівень розуміння органами місцевого самоврядування делегованих повноважень та інституційна спроможність забезпечити їх виконання є незадовільними, що призводить до систематичного порушення вимог законодавства на місцевому рівні та бездіяльності органів місцевого самоврядування щодо усунення шкоди навколишньому природному середовищу. Невизначеність щодо правопорядку та юридичної

відповідальності за бездіяльність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб за невиконання делегованих повноважень призводить до подальшого погіршення стану компонентів довкілля.

Зволікання із реформуванням державного екологічного контролю як важливої функції держави призведе до критичного забруднення навколишнього природного середовища і вичерпання природних ресурсів, значного негативного впливу на життя і здоров'я населення, підриву конкурентоздатності та інвестиційної привабливості держави, а також до неузгодженостей національного законодавства та права Європейського Союзу (acquis ЄС).

Стратегічні цілі та показники їх досягнення

Розв'язання визначених проблем планується забезпечити шляхом реалізації таких стратегічних цілей Стратегії.

Стратегічна ціль 1. Орієнтованість системи державного екологічного контролю на запобігання погіршенню стану навколишнього природного середовища.

Показниками досягнення стратегічної цілі є:

створення системи державного екологічного контролю, що запобігає порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вчасно виявляє і припиняє такі правопорушення, перехід від каральної до превентивної спрямованості державного екологічного контролю;

охоплення всіх компонентів довкілля на території України державним екологічним контролем.

Стратегічна ціль 2. Створення системи пропорційної та невідвортної відповідальності за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, та алгоритму усунення наслідків такої шкоди.

Показниками досягнення стратегічної цілі є:

прозорі процедури притягнення до юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

реалізація адміністративної відповідальності у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів як за протиправні дії, так і за бездіяльність, вчинені органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, іншими юридичними, а також фізичними особами;

реалізація принципу “забруднювач платить” з метою усунення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу.

Стратегічна ціль 3. Висока інституційна спроможність та добросесність органів державного екологічного контролю.

Показниками досягнення стратегічної цілі є:

створення та забезпечення функціонування центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України та який реалізує державну політику щодо державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, як єдиного органу з інтегрованими в ньому відповідними контрольними-наглядними функціями у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання та охорони природних ресурсів;

цифровізація та публічність процесів, процедур і результатів діяльності системи державного екологічного контролю;

технологічність і сучасний підхід під час планування та здійснення заходів державного екологічного контролю, що передбачає використання високоефективних сучасних технічних засобів та інформаційних технологій для досягнення прозорості, оперативності та результативності державного екологічного контролю;

належне забезпечення кадрами органів державного екологічного контролю, на основі: прозорих конкурсів на зайняття посад; конкурентного рівня оплати праці та забезпечення інших мотиваційних переваг; стимулювання кадрів органів державного екологічного контролю до професійного розвитку; створення умов для працевлаштування до органів державного екологічного контролю ветеранів війни; відновлення репутації державних інспекторів у суспільстві;

висока кваліфікаційна підготовка державних інспекторів.

Стратегічна ціль 4. Ліквідація наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України для навколишнього природного середовища, відновлення екосистем України під час збройної агресії Російської Федерації проти України та у повоєнний період, забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу, та відновлення втрачених екосистемних послуг.

Показниками досягнення стратегічної цілі є:

збір та подання до Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України, в установленому порядку доказової бази щодо заподіяної шкоди та збитків, завданих внаслідок воєнних дій;

фіксація фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації проти України та здійснення розрахунків збитків і

визначення потреб у відновленні навколишнього природного середовища за рекомендаціями міжнародних партнерів України;

компенсація заподіяної шкоди та збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Завдання, спрямовані на досягнення
поставлених цілей, очікувані результати

Досягнення стратегічної цілі 1 передбачається шляхом виконання таких завдань:

реалізація підходів до планування та здійснення заходів державного екологічного контролю на підставі принципів превентивності та ризик-орієнтованості та відповідності практикам Європейського Союзу (Рекомендація 2001/331/ЄС Європейського Парламенту та Ради, що передбачає мінімальні критерії щодо екологічних інспекцій у державах-членах, а також Рекомендація Ради ОЕСР OECD/LEGAL/0494 із забезпечення дотримання екологічних вимог);

гармонізація підходів до запобігання заподіяння та відшкодування шкоди навколишньому природному середовищу із законодавством Європейського Союзу у відповідній сфері (Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року “Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди”, інші пов’язані директиви за переговорним розділом “Довкілля та зміна клімату” у частині здійснення державного екологічного контролю);

запровадження служби патрулювання та оперативного (цілодобового) реагування на виклики в органах державного екологічного контролю;

запровадження процедури координації між державною системою моніторингу довкілля та державним екологічним контролем з метою врахування стану навколишнього природного середовища під час планування та здійснення заходів державного екологічного контролю.

Очікувані результати:

зменшено кількість перевірок з одночасним підвищенням їх ефективності за рахунок удосконалення реалізації принципу ризик-орієнтованості (оцінки ризиків) під час здійснення заходів державного екологічного контролю;

знижено тиск на бізнес;

забезпечено оперативне виявлення та припинення на початковій стадії правопорушень, що заподіюють шкоду навколишньому природному середовищу, і запобігання виникненню загроз для здоров’я людей;

забезпечено зростання показників виявлення та фіксування органами державного екологічного контролю фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;

забезпечено зростання рівня додержання суб'єктами господарювання умов, визначених у документах дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

зменшено обсяги незаконного видобування корисних копалин та самовільного використання і користування природними ресурсами;

забезпечено підвищення рівня екологічної поінформованості, обізнаності щодо природоохоронних норм серед бізнесу, громадян, органів місцевого самоврядування.

Досягнення стратегічної цілі 2 передбачається шляхом виконання таких завдань:

встановлення господарсько-правової відповідальності у сфері охорони навколишнього природного середовища і запровадження адміністративно-господарських санкцій за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу;

підвищення розмірів штрафів за порушення законодавства та заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;

встановлення чіткого порядку усунення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу особами під час реалізації ними владних повноважень, провадження ними господарської діяльності, зазначеними особами або за рахунок коштів зазначених осіб (сплачених ними відшкодувань) в установленому законом порядку;

розподілення повноважень між органами державного екологічного контролю, правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування щодо запобігання заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу, виявлення та усунення такої шкоди;

запровадження фінансової гарантії відповідальності за заподіяну шкоду та збитки, завдані внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Очікувані результати:

знижено кількість окремих категорій правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища;

здійснено заходи з усунення шкоди навколишньому природному середовищу, заподіяної незаконними діями або бездіяльністю суб'єктів господарювання, органами державної влади під час провадження господарської діяльності або реалізації владних повноважень, в усіх випадках заподіяння такої шкоди;

збільшено обсяги бюджетних коштів у місцевих бюджетах на фінансування природоохоронних заходів.

Досягнення стратегічної цілі 3 передбачається шляхом виконання таких завдань:

приведення функціонування органів державного екологічного контролю за повноваженнями, критеріями прозорості, публічності та підзвітності у відповідність із вимогами законодавства Європейського Союзу та стандартами Організації економічного співробітництва та розвитку;

удосконалення організації, порядку та фіксації виявлених фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації проти України;

розроблення та запровадження інформаційно-комунікаційної системи заходів державного екологічного контролю з метою забезпечення прозорості та координації роботи територіальних органів державного екологічного контролю, збору та обробки інформації про суб'єктів господарювання, щодо яких здійснюються заходи контролю, узагальнення та оприлюднення інформації про такі заходи;

утворення як юридичних осіб публічного права органів державного екологічного контролю за еколого-ресурсним та еколого-техногенним принципами;

приведення чисельного складу державних інспекторів у відповідність із обсягом повноважень та функцій державного екологічного контролю у межах граничної чисельності працівників системи органів виконавчої влади;

визначення та організація порядку доступу органів державного екологічного контролю до державних інформаційних ресурсів (реєстрів, кадастрів), доступ до яких є необхідним для виконання завдань і функцій та досягнення цілей державного екологічного контролю;

наповнення сучасним лабораторним обладнанням системи лабораторій, діяльність яких спрямована на забезпечення вимірювань, досліджень та проведення експертиз під час здійснення заходів державного екологічного контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

модернізація матеріально-технічної бази і технології для здійснення заходів державного екологічного контролю, вимірювань, відбору проб (зразків), оглядів, обстежень, досліджень та експертиз, необхідних для використання в цілях державного екологічного контролю;

запровадження використання супутникових та інших даних дистанційного зондування Землі для використання в цілях державного екологічного контролю;

запровадження страхування життя, здоров'я та працездатності державних інспекторів за рахунок коштів державного бюджету та створення належних, безпечних і здорових умов праці під час виконання державними інспекторами їх службових обов'язків;

запровадження безперервної системи підвищення кваліфікації осіб, залучених до державного екологічного контролю;

врегулювання порядку здійснення громадського екологічного контролю.

Очікувані результати:

державний екологічний контроль наближено до стандартів Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва та розвитку;

відновлено суспільну довіру до органів державного екологічного контролю;

запроваджено та здійснюється громадський екологічний контроль;

реалізовано реформу державного управління у системі державного екологічного контролю;

створено нові робочі місця для працевлаштування ветеранів війни.

Досягнення стратегічної цілі 4 передбачається шляхом виконання таких завдань:

удосконалення системи збору даних та інформації від суб'єктів владних повноважень, юридичних та фізичних осіб для своєчасного та ефективного виявлення фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України шляхом встановлення необхідних порядків взаємодії та інформаційного обміну;

встановлення єдиних методологічних підходів до фіксування, визначення та розрахунку заподіяної шкоди та збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та надзвичайних ситуацій, на підставі міжнародно визнаних практик;

здійснення верифікації методик, що використовуються для визначення заподіяної шкоди та збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та надзвичайних ситуацій;

здійснення перегляду функцій та повноважень органів державного екологічного контролю у період відновлення та відбудови держави від

наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України, а саме через посилення заходів державного екологічного контролю з метою підтримання екологічної безпеки держави.

Очікувані результати:

зібрано і підготовлено докази фактів заподіяння шкоди, здійснено розрахунки збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, з метою стягнення компенсації;

направлено кошти компенсації для відновлення навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життя та здоров'я;

додержано екологічні вимоги та принципи зеленого відновлення під час відбудови держави від наслідків воєнних дій.

Етапи виконання завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей

Реалізація Стратегії здійснюватиметься протягом 2025—2029 років двома етапами, на кожному з яких передбачається розроблення та виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії на відповідний період, зокрема на 2025—2027 роки і 2028—2029 роки.

Для досягнення стратегічних цілей Стратегії операційним планом заходів з її реалізації передбачаються конкретні завдання та заходи, відповідальні за їх виконання органи виконавчої влади, індикатори здійснення заходів та джерела їх фінансування.

Реалізація цієї Стратегії забезпечуватиметься Міндовкіллям, Держекоінспекцією за участю інших заінтересованих органів.

Джерелами фінансування завдань та заходів з реалізації Стратегії є кошти державного бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством, зокрема міжнародної фінансової і технічної допомоги, яку надають Україні партнери із розвитку (держави чи міжнародні організації, що стали донорами).

Обсяги видатків на реалізацію Стратегії уточнюються щороку з урахуванням можливостей державного бюджету, конкретизації заходів за результатами їх здійснення у попередні роки, наявної міжнародної фінансової і технічної допомоги.

Порядок проведення моніторингу,
оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Міндовкілля проводить моніторинг та оцінку результатів реалізації Стратегії за участю центральних органів виконавчої влади, залучених до виконання завдань і реалізації Стратегії.

Міндовкілля забезпечує підготовку та подання щороку до 1 березня Кабінетові Міністрів України звіту про хід і результати реалізації Стратегії та виконання операційного плану заходів з її реалізації (далі — щорічний звіт), а також його оприлюднення на офіційному веб-сайті міністерства.

До підготовки щорічного звіту можуть бути залучені експерти, організації громадянського суспільства, наукові установи.

За результатами виконання операційних планів заходів з реалізації у 2025—2027 роках і 2028—2029 роках Стратегії під час підготовки щорічних звітів у відповідних роках Міндовкіллям проводиться оцінка результатів реалізації Стратегії (досягнення стратегічних цілей). За результатами проведеної оцінки формуються пропозиції щодо подальшого формування та реалізації державної політики у сфері державного екологічного контролю.

Під час реалізації Стратегії можуть виникнути ризики, пов'язані з воєнними діями і тимчасовою окупацією деяких територій України.

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 25 червня 2025 р. № 625-р

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН

заходів з реалізації у 2025—2027 роках Стратегії реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів на період до 2029 року

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування

Орієнтованість системи державного екологічного контролю на запобігання погіршенню стану навколишнього природного середовища

1. Реалізація підходів до планування та здійснення заходів державного екологічного контролю на підставі принципів превентивності та ризик-орієнтованості та відповідності практикам Європейського Союзу (Рекомендація 2001/331/ЄС Європейського Парламенту та Ради, що передбачає мінімальні критерії щодо екологічних інспекцій у державах-членах, а також	1) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про реалізацію експериментального проекту щодо впровадження заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	за рахунок та в межах коштів державного бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
Рекомендація Ради ОЕСР OECD/LEGAL/0494 із забезпечення дотримання екологічних вимог)	2) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження порядку фіксації та збереження записів процесу здійснення заходів державного екологічного контролю під час реалізації експериментального проекту щодо впровадження заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	за рахунок та в межах коштів державного бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
2. Запровадження служби патрулювання та оперативного (цілодобового) реагування на виклики в органах державного екологічного контролю	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту постанови Кабінету Міністрів України “Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади у сфері державного екологічного контролю”	Міндовкілля Мінекономіки Мінфін Мінагрополітики Держекоінспекція	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	за рахунок та в межах коштів державного бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством
3. Гармонізація підходів до запобігання заподіяння та відшкодування шкоди навколишньому природному середовищу із законодавством Європейського Союзу у відповідній сфері (Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року “Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому	1) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо удосконалення системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища)	Міндовкілля Мінекономіки Держекоінспекція	2025 рік	подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України законопроект	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
середовищу шкоди”, інші пов’язані директиви за переговорним розділом “Довкілля та зміна клімату” у частині здійснення державного екологічного контролю)	2) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження порядку фіксації та збереження записів процесу здійснення заходів державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2026 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету
	3) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, що використовуються у сфері державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2026 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
	4) затвердження переліку підприємств за галузями діяльності, робота обладнання яких з технічних причин є безперервним процесом, зупинення якого є неможливим чи може спричинити негативні екологічні та/або технологічні наслідки	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано наказ Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету
	5) затвердження форм документів, що складаються органами державного екологічного контролю за результатами здійснення заходів державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано наказ Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету
	б) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження порядку вилучення (тимчасового вилучення) в осіб знарядь та засобів незаконної діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища (знарядь	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
4. Запровадження процедури координації між державною системою моніторингу довкілля та державним екологічним контролем з метою врахування стану навколишнього природного середовища під час планування та здійснення заходів державного екологічного контролю	незаконного добування об'єктів тваринного і рослинного світу, інших природних ресурсів, транспортних (зокрема плавучих) засобів, незаконно добутих природних ресурсів і продукції, що з них вироблена) 1) розроблення методичних рекомендацій з виявлення фактів негативного впливу на довкілля на підставі даних державного моніторингу довкілля та дистанційного зондування Землі для використання в цілях державного екологічного контролю (дані державного моніторингу довкілля, що є критеріями погіршення стану довкілля)	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано накази Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету
	2) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про порядок залучення державних інспекторів з	Міндовкілля Мінфін Держекоінспекція ДПС	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
	охорони навколишнього природного середовища контролюючими органами для перевірки правильності визначення платниками екологічного податку фактичних обсягів викидів стаціонарними джерелами забруднення, скидів та розміщення відходів				
	Створення системи пропорційної та невідвортної відповідальності за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, та алгоритму усунення наслідків такої шкоди				
5. Підвищення розмірів штрафів за порушення законодавства та заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу	1) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроекту про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині приведення у відповідність із законодавством Європейського Союзу	Міндовкілля Держекоінспекція Мінекономіки Мінагрополітики Мінрозвитку	2025 рік	подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України законопроект	у межах коштів державного бюджету
	2) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроекту про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення відповідальності за	Міндовкілля Держекоінспекція Мінекономіки Мінагрополітики Мінрозвитку	2026 рік	подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України законопроект	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
	кримінальні правопорушення проти довкілля				
6. Встановлення чіткого порядку усунення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу особами під час реалізації ними владних повноважень, провадження ними господарської діяльності, зазначеними особами або за рахунок коштів зазначених осіб (сплачених ними відшкодувань) в установленому законом порядку	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження порядку усунення шкоди, заподіяної довкіллю під час реалізації владних повноважень або провадження господарської діяльності	Міндовкілля Держекоінспекція	2026 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету
Висока інституційна спроможність та добросовісність органів державного екологічного контролю					
7. Приведення функціонування органів державного екологічного контролю за повноваженнями, критеріями прозорості, публічності та	проведення оцінки інституційної спроможності органів державного екологічного контролю та розроблення плану заходів (дорожньої карти) щодо посилення інституційної	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	підготовлено звіт про оцінку інституційної спроможності та затверджено план заходів (дорожню	за кошти міжнародної технічної допомоги

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
підзвітності у відповідність із вимогами законодавства Європейського Союзу та стандартами Організації економічного співробітництва та розвитку	спроможності та якості управління персоналом в органах державного екологічного контролю			карту) з її посилення	
8. Приведення чисельного складу державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища у відповідність із обсягом повноважень та функцій державного екологічного контролю у межах граничної чисельності працівників системи органів виконавчої влади	впровадження процедури оцінювання діяльності державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано наказ Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету
9. Врегулювання порядку здійснення громадського екологічного контролю	затвердження положення про громадський контроль у сфері державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано наказ Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету
10. Розроблення та запровадження інформаційно-	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про	Міндовкілля Держекоінспекція	2026 рік	прийнято Кабінетом Міністрів	за рахунок та в межах коштів державного

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
комунікаційної системи заходів державного екологічного контролю з метою забезпечення прозорості та координації роботи територіальних органів державного екологічного контролю, збору та обробки інформації про суб'єктів господарювання, щодо яких здійснюються заходи контролю, узагальнення та оприлюднення інформації про такі заходи	затвердження порядку функціонування інформаційно-комунікаційної системи заходів державного екологічного контролю			України відповідний акт	бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством
11. Утворення як юридичних осіб публічного права органів державного екологічного контролю за еколого-ресурсним та еколого-техногенним принципами	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про утворення центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України та який реалізує державну політику щодо державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
12. Модернізація матеріально-технічної бази і технології для здійснення заходів державного екологічного контролю, вимірювань, відбору проб (зразків), оглядів, обстежень, досліджень та експертиз, необхідних для використання в цілях державного екологічного контролю	середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, та його міжрегіональних територіальних органів здійснення заходів з модернізації матеріально-технічної бази, необхідної для здійснення заходів державного екологічного контролю (засоби фото- та відеофіксації, gps-трекінгу, транспортні засоби тощо)	Міндовкілля Держекоінспекція	2025— 2027 роки	закуплено обладнання (засоби фото- та відеофіксації, gps-трекінгу) для органів державного екологічного контролю	за рахунок та в межах коштів державного бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством
13. Наповнення сучасним лабораторним обладнанням системи лабораторій, діяльність яких спрямована на забезпечення вимірювань, досліджень та проведення експертиз під час здійснення	здійснення заходів з модернізації матеріально-технічної бази лабораторій у сфері державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2025— 2027 роки	забезпечено сучасним обладнанням для проведення вимірювань у сфері державного екологічного контролю дві	за рахунок та в межах коштів державного бюджету, затвердженого на відповідний рік, а також інших джерел, не

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
заходів державного екологічного контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища				лабораторії державного екологічного контролю	заборонених законодавством
14. Запровадження використання супутникових та інших даних дистанційного зондування Землі для використання в цілях державного екологічного контролю	проведення навчально-тренувальних заходів з використання супутникових та інших даних дистанційного зондування Землі, а також засобів дистанційної аерофотозйомки для використання в цілях державного екологічного контролю	Міндовкілля Держекоінспекція	2025— 2027 роки	проведено п'ять навчально-тренувальних заходів та підвищено кваліфікацію державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища	за кошти міжнародної технічної допомоги
Ліквідація наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України для навколишнього природного середовища, відновлення екосистем України під час збройної агресії Російської Федерації проти України та у повоєнний період, забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу, та відновлення втрачених екосистемних послуг					
15. Встановлення єдиних методологічних підходів до фіксування, визначення та розрахунку заподіяної	перегляд та внесення змін до методик і такс щодо визначення розміру завданих збитків та шкоди і втрат, заподіяних	Міндовкілля Держекоінспекція	2025 рік	видано накази Міндовкілля	у межах коштів державного бюджету

Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Індикатор виконання	Джерела фінансування
шкоди та збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та надзвичайних ситуацій, на підставі міжнародно визнаних практик	навколишньому природному середовищу (зокрема спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України)				
16. Удосконалення системи збору даних та інформації від суб'єктів владних повноважень, юридичних та фізичних осіб для своєчасного та ефективного виявлення фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України шляхом встановлення необхідних порядків взаємодії та інформаційного обміну	розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта про затвердження порядку взаємодії органів державного екологічного контролю з іншими органами державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами	Міндовкілля Держекоінспекція	2026 рік	прийнято Кабінетом Міністрів України відповідний акт	у межах коштів державного бюджету

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 25 червня 2025 р. № 625-р

ПЕРЕЛІК
актів Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 616 “Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища” (Офіційний вісник України, 2017 р., № 76, ст. 2336).

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 353 “Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища”.

3. Пункт 30 змін, що вносяться до деяких актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2020 р. № 123 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 19, ст. 741).

4. Пункт 151 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2020 р. № 826 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 76, ст. 2432).
